

بررسی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی (FI) در مناطق آزاد ایران (مطالعه موردی منطقه آزاد تجاری صنعتی ارس)

جبرئیل مرزی علمداری¹ رمضان حسن پور² فرشید میایی³

2- مربی، عضو هیات علمی تمام وقت دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین المللی جلفا، گروه مدیریت، j.marzibpj@yahoo.com

3- مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین المللی جلفا، گروه مدیریت tahgigat1394@yahoo.com

3- مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین المللی جلفا، گروه مدیریت tahgigat1394@yahoo.com

چکیده

مطالعه روند سرمایه گذاری خارجی در ایران از سال 1372 تا کنون نشان می دهد که با تصویب قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی در سال 1381، سرمایه گذاری خارجی در ایران رشد قابل توجهی داشته است. با این حال، بر اساس گزارش سرمایه گذاری جهانی 2005 آنکتاد، ایران جزء کشورهای با ظرفیت بالای جذب سرمایه گذاری ولی با عملکرد ضعیف طبقه بندی شده است. هدف تحقیق حاضر بررسی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی در مناطق آزاد ایران (منطقه آزاد ارس) می باشد. برای این منظور مؤلفه های عامل جغرافیایی، عامل اداری، عامل اقتصادی، عامل سیاسی، عامل اجتماعی بعنوان عوامل مؤثر تعریف گردیده است و در این راستا 5 فرضیه تنظیم و برای آزمون فرضیه ها پرسشنامه ای شامل 23 سؤال طراحی گردیده است که پس از سنجش روایی و پایایی پرسشنامه، در اختیار اعضای نمونه آماری قرار گرفت. پس از جمع آوری پرسشنامه ها اطلاعات حاصل تلخیص و طبقه بندی شد و با استفاده از روشهای آماری توصیفی و استنباطی (آزمون کای اسکوار) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل بیانگر آن است که بین عوامل جغرافیایی، اداری، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی با سرمایه گذاری خارجی در منطقه آزاد ارس رابطه معنی داری وجود دارد و در نهایت با استفاده از آزمون کروسکال والیس میانگین رتبه هر یک از عوامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مشخص گردید هر یک از عوامل به ترتیب عامل اداری، اقتصادی، سیاسی، جغرافیایی، اجتماعی بیشترین اثر را در جذب سرمایه گذاری خارجی دارند.

واژه های کلیدی: سرمایه گذاری مستقیم خارجی، نرخ بازده سرمایه گذاری، مناطق آزاد، منطقه آزاد ارس

مقدمه

جهان در دو دهه گذشته شاهد رشد قابل توجه سرمایه گذاری مستقیم خارجی¹ به کشورهای در حال توسعه بوده است، این رشد همراه با رقابت شدید این کشورها برای جذب بیشتر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بوده که در نتیجه آن استفاده از مشوق های سرمایه گذاری گسترش و محدودیت های ورود سرمایه گذاری کاهش یافته است. این رقابت همچنین منجر به افزایش تعداد معاهدات دو جانبه سرمایه گذاری و موافقت نامه های منطقه ای سرمایه گذاری در سطح جهان شده است. مهمترین مقررات این معاهدات و موافقت نامه ها به کاهش تدریجی یا حذف ضوابط و محدودیت های ورود و فعالیت بنگاههای خارجی و رفتار تبعیض آمیز با آنها در مقایسه با بنگاههای داخلی مربوط می شود.

از طرف دیگر، فرایند فعلی ادغام اقتصاد جهانی منجر به تغییر رفتار کشورهای میزبان نسبت به سرمایه گذاری مستقیم خارجی شده است. کشورهای در حال توسعه در حال حاضر با سوء ظن به مقوله سرمایه گذاری مستقیم خارجی نمی نگرند و محدودیت های سرمایه گذاری خارجی جای خود را به سیاست های مؤثر برای جذب بیشتر سرمایه گذاری مستقیم خارجی در این کشورها داده است [1]

با توجه به اهمیت سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) در زمینه تامین مالی پروژه های دولتی و غیر دولتی، اتخاذ تدابیری برای جذب سرمایه کافی به منظور تامین منابع مالی طرح های اقتصادی از جمله مهمترین دغدغه های تصمیم گیرندگان اقتصادی در هر جامعه است [2]

1 - Foreign Direct Investment (FDI)